

Využití umění a kultury regionu v tvořivých aktivitách v mateřských školách

Andrea Jahodová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Andrea Jahodová**
Osobní číslo: **H18616**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Využití umění a kultury regionu v tvořivých aktivitách v mateřských školách**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na umění a kulturu v tvořivých aktivitách v mateřských školách.
Vymezení teoretických východisek týkajících se tvořivých aktivit pro děti v předškolním věku se zaměřením na regionální kulturu.
Zpracování souboru tvořivých aktivit s využitím umění a kultury daného regionu.
Realizace a ověření souboru tvořivých aktivit ve vybrané mateřské škole.
Evaluace souboru tvořivých aktivit, závěrečné shrnutí a zpracování doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Desailly, J. (2015). *Creativity in the primary classroom*. Los Angeles: SAGE.
Hazuková, H. (2012). *Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
Hazuková, H. (2014). *Objevujeme s dětmi kulturu a společnost*. Praha: Raabe.
Houlahan, M. & Tacka, P. (2015). *Kodály in the kindergarten classroom: developing the creative brain in the 21st century*. Oxford: Oxford University Press.
Nádvořníková, H. (2014). *Rozvíjíme vnímání a tvořivost dětí*. Praha: Raabe.
Václavík, A. (2005). *Luhačovské Zálesí*. Luhačovice: Atelier IM Luhačovice.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Hana Stadlerová, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 26.2.2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevytělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odprá-ří autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdětku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdětku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na regionální kulturu a umění, které se stanou inspirací pro tvořivé činnosti v mateřské škole. Teoretická část proto přiblíží lázeňské město Luhačovice a jeho okolí. Zaměří se především na dílo architekta Dušana Jurkoviče, které ovlivnilo podobu lázní. Popisuje i specifika a cíle předškolního vzdělávání.

Praktickou část tvoří nabídka tvořivých aktivit, které jsou inspirovány vybraným regionem a směřují nejen ke zprostředkování jeho kultury a umění, ale i dalších vzdělávacích cílů daných RVP PV. Činnosti jsou evaluovány na základě sebereflexe a reflexe učitelky v mateřské škole.

Klíčová slova: předškolní vzdělávání, Mikroregion Luhačovské Zálesí, Luhačovice, zprostředkování kultury a umění regionu, tvořivé aktivity

ABSTRACT

Bachelor thesis focuses on regional culture and art which will become inspiration for creative activities in kindergarten. The theoretical part approaches a spa town Luhačovice and its surroundings. It will focus on the work of the architect Dušan Jurkovič who has affected the spa's appearance. It describes specifics and goals of preschool education. The practical part consists of an offer of creative activities which are inspired by this selected region and they are leading to mediation of this culture and art, also leading to other education goals given by RVP PV. These activities are evaluated on the basis of self – reflection and reflection of the kindergarten teacher.

Keywords: preschool education, microregion of Luhačovice forest, Luhačovice, mediation of culture and art of this region, creative activities

Motto:

„Fantazie je semínkem tvořivosti, tvořivost je hybnou silou pokroku a pokrok je živinou pro fantazii.“

Zdeněk Hanka

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce doc. PaedDr. Haně Stadlerové, PhD., za odborné vedení, cenné rady, konzultace a připomínky, které mi poskytovala během zpracování mé bakalářské práce. Ráda bych poděkovala též ředitelce mateřské školy za umožnění realizace tvořivých aktivit, učitelce a dětem, které aktivně spolupracovaly při celé realizaci nabídky tvořivých aktivit.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 STÁVAJÍCÍ ŠKOLSKÝ SYSTÉM	12
1.1 PREPRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	12
1.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	13
1.2.1 Výtvarná výchova ve vzdělávacích oblastech RVP PV	13
1.2.2 Konkretizované očekávané výstupy RVP PV	13
2 ZPROSTŘEDKOVÁNÍ REGIONÁLNÍ KULTURY A UMĚNÍ DO PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	15
2.1 LÁZEŇSKÉ MĚSTO LUHAČOVICE.....	15
2.1.1 Mikroregion Luhačovské Zálesí	16
2.1.2 Architekt Dušan Samuel Jurkovič.....	17
2.1.3 Janův Dům	17
3 ROZVOJ TVOŘIVOSTI U DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	19
3.1 VÝKLAD POJMU TVOŘIVOST	19
3.2 ZNAKY TVOŘIVOSTI	20
3.2.1 Rozdíl mezi projevy tvořivými a tvůrčími	20
3.2.2 Výtvarné přetvářecí činnosti	20
3.3 PROJEVY TVOŘIVOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
3.3.1 Druhy tvořivosti v předškolním věku	22
3.3.2 Didaktické metody pro rozvíjení vnímání umění u dětí v předškolním věku	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
4 NABÍDKA TVOŘIVÝCH AKTIVIT	24
4.1 NABÍDKA TVOŘIVÝCH AKTIVIT.....	25
5 POPIS JEDNOTLIVÝCH TVOŘIVÝCH AKTIVIT	29
5.1 STAVÍME LÁZEŇSKÝ DŮM.....	29
5.2 LÉČIVÉ PRAMENY	31
5.3 LÁZEŇSKÝ POHÁREK	34
5.4 KOSTÝM INSPIROVANÝ LIDOVÝM KROJEM	36
5.5 LÁZEŇSKÁ KERAMIKA	38
5.6 FOLKLÓRNÍ ÚČES.....	40
5.7 MOZAICA LÁZEŇSKÉ KOLONÁDY	42
6 EVALUACE TVOŘIVÝCH AKTIVIT	45
6.1 EVALUACE TVOŘIVÝCH AKTIVIT UČITELKOU MATEŘSKÉ ŠKOLY	45
6.2 EVALUACE TVOŘIVÝCH AKTIVIT Z POHLEDU DĚTÍ.....	46

6.3	VLASTNÍ EVALUACE.....	46
6.4	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	47
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51
	SEZNAM OBRÁZKŮ	53
	SEZNAM TABULEK.....	54
	SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Každý region má svou vlastní kulturu a umění, která může být zprostředkována dětem v rámci předškolního vzdělávání. Děti předškolního věku by měly mít povědomí o místě, ve kterém žijí nebo docházejí do mateřské školy. V mateřských školách můžeme kulturu a umění využít při různých činnostech. Mohou to být hudebně pohybové činnosti, výtvarné nebo tvořivé činnosti, literárně dramatické činnosti.

V bakalářské práci se proto snažím hledat možnosti, jak děti vzdělávat prostřednictvím tvořivých činností, které budou vztaženy ke konkrétnímu místu, a to Luhačovicím a Luhačovskému Zálesí.

V teoretické části se proto nejprve zaměřím na stávající školský systém, kterým se mateřské školy nyní řídí. Zahrnu zde i dokumenty mateřských škol, které vycházejí z legislativy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dále navážu tematikou kultury a umění regionu a jeho podporou v obsahu jednotlivých vzdělávacích oblastí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. V dalším bodě se budu věnovat výběru výtvarných technik, které podporují samostatnost dítěte, jeho potřebu experimentovat, objevovat, a to prostřednictvím nabídky různorodých činností.

V praktické části bakalářské práce se budu soustředit na konkrétní regionální kulturu a umění jako východisko námětů nebo obsahů tvořivých činností v mateřské škole. Především se zaměřím na lázeňské město Luhačovice, kde nalezneme významnou architekturu, jež je dílem architekta Dušana Jurkoviče. Aplikační výzkum bude probíhat ve vybrané mateřské škole, kde budou navržené činnosti realizovány. Následně budou činnosti a jejich výstupy analyzovány a bude evaluován jejich přínos rozvoji a vzdělávání dítěte.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 STÁVAJÍCÍ ŠKOLSKÝ SYSTÉM

Školský systém je řízen státním orgánem, a to Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. MŠMT vydává legislativu, dokumenty, školský zákon, kterým se řídí všechny mateřské školy v České republice. Zaměříme se na mateřské školy.

MŠMT (2018) uvádí, že kurikulární dokumenty jsou zpracovány ve dvou úrovních a to státních a školských. K závazným státním dokumentům patří Národní program vzdělávání, rámcové vzdělávací programy a do školních dokumentů řadíme školní vzdělávací programy.

Mateřské školy se řídí závazným kurikulárním dokumentem – Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, na základě kterého si školy zpracovávají školní vzdělávací programy, kterými reagují na specifické podmínky mateřské školy či představy o předškolním vzdělávání. Učitelé tyto záměry rozpracovávají a konkretizují v třídním vzdělávacím programu.

1.1 Preprimární vzdělávání v České republice

„Předškolní vzdělávání v sobě zahrnuje výchovu, vzdělávání a péči o předškolní děti.“

(MŠMT)

Preprimární neboli předškolní vzdělávání je zde v České republice povinné. Dítě musí povinně splnit poslední rok v mateřské škole, což znamená, když dovrší věku 5 let. Rodič je povinen přihlásit své dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání, pokud se jeho dítě v mateřské škole nevzdělává. Povinné předškolní vzdělávání probíhá vždy v mateřské škole, která je zřizována obcí či městem nebo jiným subjektem.

Pro povinné předškolní vzdělávání jsou stanoveny následné podmínky:

- Dítě se musí zúčastnit předškolního vzdělávání formou pravidelné denní docházky, tj. vždy v pracovní dny;
- Dítě je povinno zúčastnit se výuky po dobu 4 hodin denně;
- Omlouvání neúčasti v předškolním vzdělávání je uvedeno ve školním řádu mateřské školy.

(MŠMT, 2018)

V mateřských školách se mohou vzdělávat děti ve věku od 3 let do 6 let. Od roku 2016 MŠMT stanovilo vzdělávání dětí nejdříve od 2 let. Avšak mateřská škola musí zajistit vhodné podmínky pro tyto děti mladší 3 let. Toto zajištění podmínek je zapsáno jako dodatek v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV).

1.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

RVP PV je závazný kurikulární dokument, který vychází z nové strategie vzdělávání. Ten je zaměřen především na klíčové kompetence, vzdělávací obsah a očekávané výstupy. Vymezuje požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání a získávání nových schopností, dovedností a vědomostí.

„Rámcový vzdělávací program stanovuje elementární vzdělanostní základ jako východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů; je otevřený pro školu, učitele i děti.“

(MŠMT, 2018)

RVP PV je kurikulárním dokumentem, ze kterého vychází zpracování a realizace školního vzdělávacího programu, který se může časově měnit podle potřeb a zájmů dětí i učitelů.

1.2.1 Výtvarná výchova ve vzdělávacích oblastech RVP PV

Výtvarnou výchovu nalezneme ve vzdělávací oblasti Dítě a společnost:

- Vnímání uměleckých a kulturních podnětů a hodnocení svých zážitků;
- Zachycování skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných činností, dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin, aj.).

Zachycení výtvarné výchovy nalezneme i v další oblasti Dítě a ten druhý:

- Vnímání hezkých a příjemných zážitků, přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním.

(MŠMT, 2018)

1.2.2 Konkretizované očekávané výstupy RVP PV

Konkretizované očekávané výstupy vycházejí z oblastí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. I zde nalezneme okruhy, které obsahují téma umění,

kulturu a zároveň podporují rozvoj tvořivosti dítěte. Pokud budeme procházet obsah vzdělávacích oblastí, nabízí následující příležitosti dítě vzdělávat prostřednictvím kulturních a uměleckých aktivit či výsledných produktů. Můžeme uvést následující příklady:

- Vzdělávací oblast Dítě a jeho tělo

Při rozvoji jemné motoriky, koordinaci oka a ruky se nabízí možnost zvládat manipulaci s výtvarnými instrumenty. Děti rozvíjí kresbu, malbu, modelování či vytváření objektů z přírodních i jiných materiálů.

- Vzdělávací oblast Dítě a společnost

Při získávání poznatků o kultuře a umění se nabízí možnost vnímání kulturních památek kolem sebe ve svém regionu, vyjadřovat své prožitky z poznaného, vnímat objekty a ztvárnit je výtvarnými prostředky, vnímat uměleckou produkci.

- Vzdělávací oblast Dítě a jeho psychiky

Při rozvoji tvořivosti, vynalézavosti a fantazie se může uplatnit tvořivé užívání přírodních či umělých materiálů, využívání různé výtvarné produkce a námětů, využívání své autenticity při tvořivosti, mít svobodný projev při tvořivosti.

V kurikulárním dokumentu RVP PV nalezneme v několika vzdělávacích oblastech uplatnění výtvarné výchovy. Objevují se zde i pojmy kultura a umění, které nesmí být opomíjeny v předškolním vzdělávání a měly by být zařazovány do vzdělávacího procesu.

2 ZPROSTŘEDKOVÁNÍ REGIONÁLNÍ KULTURY A UMĚNÍ DO PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Kulturu a umění nejnvýstižněji připodobníme k výtvarnému umění, ve kterém se neustále proměňuje místo a čas. Umění a kulturu nalezneme v každé zemi odlišnou, tak stejně nalezneme i u nás v České republice odlišnou kulturu a umění, a to v každém regionu.

*„Zdalo by se, že učitelky v mateřských školách vymezení oblastí umění a kultury a problémy s ním související **nemusí zajímat**, podobně jako znalosti o jejich podstatě, smyslu, významu pro existenci jedince i společnosti nebo funkcích, které od pradávna plní. **Toto zdání je ale mylné** a pro přípravu, vedení a hodnocení vzdělávací nabídky v dané oblasti zavádějící.“*

(Hazuková, 2014)

Ve vzdělávacím procesu se velmi málo uplatňuje vzdělávání o kultuře a umění. Děti tak často nemají ponětí o tom, jaký mají význam tyto dva pojmy. Učitelky mateřských škol se velmi málo zaměřují na tyto dva pojmy, které jsou důležité pro vzdělávání každého jedince i společnosti. Je důležité, aby měly děti povědomí o regionální kultuře a umění, kde žijí. Proto je důležité zajímat se o nejbližší region, konkrétně o mikroregion Luhačovské Zálesí. Pavlíkánová (2013) ve svém výzkumu uvádí, že důležitým aspektem pro zařazení kultury a umění do vzdělávacího obsahu, je především mít k dispozici kulturní instituce – výstavy, expozice, muzea apod.

2.1 Lázeňské město Luhačovice

Město Luhačovice se nachází ve Zlínském kraji a náleží k němu tři vesnice - Řetečov, Polichno, Kladná Žilín, které tvoří jeho městské části. Luhačovice a tak stejně i Luhačovské Zálesí se rozkládá v údolí s říčkami a potůčky, které patří k horské karpatské soustavě. Kolem Luhačovic jsou turistické trasy s mnoha výhledy na okolní krajinu. Nalezneme zde studánky s pověstmi či Jezírko lásky taktéž s pověstí. Území je hornaté a obohacené o vyvýšenou dominantu vrchol Komonec na pomezí Bílých Karpat.

Rozmanitost městu dodává především lázeňská část. Nejstarší zmínky o vyvěrání zdejších pramenů jsou již od roku 1580. Tyto prameny byly zajímavé svým bubláním, zbarvenou usazeninou vody a slanou chutí. V 16. – 19. st. došlo k vykupování pozemků, na kterých se nacházely léčivé prameny. Tyto pozemky vykupoval rod Serenyiů, který zřizoval kolem pramenů koupelny. Léčivá moc zdejších pramenů se roznesla do okolí a následně v roce

1779 vídeňský profesor uvedl ve své knize, že luhačovické minerální vody by se mohly používat k léčbě různých chorob. Další roky se lázně rozrůstaly a vybudovaly se různé lázeňské domy jako např. Jurkovičův Dům (dříve Janův Dům), dále zbudována luhačovická lázeňská kolonáda v polovině 20. století podle architekta Oskara Pořísky. Doktor František Veselý navštívil v roce 1898 lázně Luhačovice a začal se o ně zajímat. Chtěl lázně zkulturnit, zmodernizovat, dát lázním tzv. „nový kabát“. Sháněl finanční prostředky a později lázně odkoupila akciová společnost od rodu Serenyiů. Dodnes jsou lázně akciová společnost a nyní je v lázních 16 minerálních pramenů, aktivních bohužel pouze jen 13.

(Jančář, 1986)

2.1.1 Mikroregion Luhačovské Zálesí

„Luhačovice, proslulé moravské lázně, leží v oblasti národopisně smíšené, a to ve styčném uzlu lidové rovinné kultury moravského Slovenska, částečně již Hané, moravského Valašska. Průsmyk Vlárě umožnil kraji spojitost se starožitnými horskými prvky slovenskými. Toto území jest všeobecně nazýváno „Zálesím“. Místní lid sám „čuje na méno Zálešák“.“

(Václavík, 2005)

Název Luhačovské Zálesí vznikl z oblasti, kde se Luhačovice nacházejí. Toto území, jak už jsem uvedla, bylo hornaté, ale také i bohatě zalesněné. Proto dostal název Luhačovské Zálesí. Pro lidovou architekturu byly stavby, které měly patrové komory s pavlačí a velmi často se u obydlí objevovaly sušírny, kde se sušilo ovoce. Místní lidé měli také svůj zdejší lidový kroj. Václavík (2005) uvádí, že lidové kroje byly ušity z pačesného a koudelného plátna, napředěného z konopí či lnu. Lidový kroj se skládal z modrotiskové přední sukně „fěrtoch“, dále sukně „leknica“ z bílého plátna. Jako košili nosily ženy rubáč s rukávci a na něm soukennou vestu „kordulu“. Na nohách nosily černé holínky a na hlavě červeně potištěný šátek. Muži nosili soukenné nohavice, zdobenou plátěnou košili, soukennou vestu „bruclek“. Dále na hlavě nosili kloubouk a na nohách kožené holínky. Součástí kroje byl i sváteční zdobený soukenný kabát „župica“. V Luhačovicích nyní můžeme navštívit institut Muzeum Luhačovského Zálesí, kde nalezneme spoustu dochovaných krojů, umění aj.

Nejstarší zápisky písní ze Zálesí dosahují roku 1819. Sušil (1951) ve své sbírce písní uvádí mnoho dochovaných písní z Luhačovského Zálesí. K písním se tančily tance především v páru či v kruhu.

Proto je dodnes v Luhačovicích mnoho kultury s ním spojené. Největší kulturní složkou je folklórní soubor Malé Zálesí, který vznikl před více než čtyřiceti lety. Tento soubor se věnuje jevištní prezentaci lidové kultury a čerpá především z místních tradic mikroregionu. Členové souboru jsou různé věkové kategorie a součástí jejich souboru je cimbálová muzika. Nejnavštěvovanějšími akcemi v Luhačovicích bývá otevírání pramenů, kde probíhá oficiální otevření pramenů a jejich svěcení, lázně ožívají pestrými kroji, secesními kostýmy, veterány, lidovou hudbou a tancem. Dále můžeme navštívit akci s názvem Luhovaný Vincent, kdy program je založen na živé hudbě, divadelním, tanečním, výtvarném a literárním představení.

2.1.2 Architekt Dušan Samuel Jurkovič

Dušan Samuel Jurkovič, nar. 23. 8. 1868 v Myjavském kraji, byl slovenský architekt. Tento velmi významný architekt je nejvíce spojován s lázněmi v Luhačovicích. V Luhačovicích působil v roce 1901 – 1907, kdy si jej zvolil MUDr. František Veselý za hlavního architekta nově budoucích zmodernizovaných lázní. Jako jeho první přestavbou byl Janův Dům, který byl později přejmenován po samotném Jurkovičovi na Jurkovičův Dům. Dále měl za úkol přestavbu Vodoléčebného ústavu, Plovárny se slunečními lázněmi. Také v lázních vznikly úplně nové stavby jako Vila Jestřabí či Inhalatorium, které projektoval sám Jurkovič.

(Hornáková, 2007)

2.1.3 Janův Dům

Tato budova byla vystavěna ve dvacátých letech 19. století a Jurkovič započal svou přestavbu v roce 1902. Tento dům byl během roku přestavěn podle Jurkovičova návrhu. V roce 1948 byl tento dům pojmenován jako „Jurkovičův dům“ a dodnes je největší doménou Luhačovic. Tento dům se skládal ze dvou samostatně stojících budov. „*Poschodovú stavbu ubytovne a prízemnú stavbu minerálných kúpeľov architekt stavebne prepojil, zjednotil a v mieste spojenia vložil dvoranu zakrytú sklenou strechou. Architekt tu zriadil niekoľko kúpeľní prvej a druhej triedy...*“ (Bořutová, 2009). Toto nové sjednocení vedlo k nadstavění domu hrázděnou konstrukcí, kde byly vybudovány nové pokoje, které měly strop utvořený z dřevěných trámů a byly barevně pojaty. Taktéž byly vybaveny nábytkem inspirovaným lidovými vzory. Jako stavební materiál použil kombinaci betonu a nepálených cihel místní výroby.

V této tvorbě spojil prvky lidového stavitelství a dále hnutí moderny a secese.

Znaky stavby

Všechny jeho stavby byly ovlivněné zdejším prostředím a jako inspiraci měl prvky zdejší lidové architektury s modernistickými vlivy (Činčová, 2005).

Jurkovič spojoval rozmanitost do harmonického celku, kdy toto vyjádření se objevilo v užití materiálu a v celkové konstrukci stavby. V struktuře stavby se ukrývají uvnitř dva dvory, které byly přestaveny na haly vedoucí ke vstupu. U vstupu nalezneme plastiky labutí situované ze stran. Bořutová (2009) uvádí, že vnější prostředí bylo upraveno od zděného základu nosnými zdmi a odlišnou barevností omítky. Hrázděná dřevěná konstrukce opticky odlehčovala celou stavbu a především hlavní vstup byl prosklený rizalitem. Boční fasáda je též obohacena díky schodišťové prosklené věži.

Veškerou zmíněnou kulturu a umění lze uplatnit pro rozvoj tvořivosti v mateřských školách. Důraz by měl být kladen na zpracování těchto dvou pojmů do vzdělávací nabídky předškolního vzdělávání.

3 ROZVOJ TVOŘIVOSTI U DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Rozvoj tvořivosti je velmi důležitým aspektem v mateřských školách. Je to jeden z cílů všeobecného vzdělávání především v předškolním věku dětí. Definice pojmu tvořivost je velmi obtížná a můžeme ji sledovat hluboko do minulého století, kdy vědecké zkoumání započalo již v 50. letech 20. století. Hazuková (2014) ve své publikaci uvádí, že výzkum tohoto pojmu není zcela ukončen a stále neexistuje jednotná definice tohoto specifického lidského projevu. Gardner (2018) popisuje tvořivého člověka následovně: „Tvořivý člověk je člověk, který pravidelně řeší problémy a vytváří produkty v daném oboru, jehož práci hodnotí zkušení představitelé pole jako přínosnou.“

3.1 Výklad pojmu tvořivost

Výkladem pojmu tvořivost můžeme rozumět takové rysy tvořivosti, které jsou pokládány jako nespokojenost s daným stavem – může to být objekt, řešení problému, proces či nějaká situace. Jsou velmi často spojovány s vnitřním nutkáním daný stav měnit, experimentovat při řešení problému nebo vyjadřovat nekonvenčnost a originalitu v přístupu k řešení problému. Také dalším rysem projevu tvořivosti může být tvořivé myšlení, představivost, fantazie a především originalita. S projevy tvořivosti se můžeme setkat v jakýchkoliv oblastech lidského konání.

„Méně je známo, že se v tvořivém procesu uplatňuje nejen řešení problému a tvůrčí myšlení, ale také základní myšlenkové operace, systém myšlení i logika, stejně jako intuice.“

(Hazuková, 2014)

Tak stejně hovoří i Kőnigová (2007) ve své publikaci o tvořivosti: „tvořivost je extrémním projevem života, protože každé řešení problému je tvůrčí proces“. Tedy obě autorky se opírají o stejnou definici a to, že se se při tvořivých procesem uplatňuje jak řešení problému, tak i tvůrčí myšlení. Tvořiví jedinci mají potřebu aktivity tvořit, mají originální nápady a potřebují se seberealizovat a také uplatnit své originální nápady v činnostech.

Štěpánková (2013) se ve svém výzkumu zabývá faktory, které ovlivňují tvořivost v mateřských školách. Na základě vybraných prací zaslaných do soutěže provedla analýzu tohoto souboru a vyhodnotila následující faktory, které velmi ovlivnily tvořivost v pracích dětí. Jako první faktor uvedla nesprávnou velikost papíru, jelikož většina učitelek dala dětem formát papíru A4, tudíž nedala možnost dětem pracovat s různými prostředky na

velkém formátu. Dalším faktorem byly nevhodné prostředky. Nejčastěji používanými prostředky byly fixy, pastelky, voskovky aj., které nedají možnost dítěti rozvoje tvořivosti. Jako dalšími faktory uvedla užívání šablon či předloh, které nevedou k tvořivému myšlení, jednoznačné klasické témata (Vánoce, jaro, podzim, aj.). Z výzkumu tedy vyplývá, že tvořivé aktivity jsou především ovlivněny učitelem. Děti nemají možnost se do budoucna rozvinout v tvořivosti a kreativě.

3.2 Znaky tvořivosti

K rozvoji tvořivosti bychom měly znát znaky tvořivosti, za které jsou považovány objevování a vynalézání. Význam pojmu objevování a vynalézání uvádí Hazuková (2014) ve své publikaci, kdy objevování se vztahuje vždy k tomu, co již existuje či je dosud neznámé. Vynalézání vysvětluje jako úsilí o úplně nový výsledek, který ještě neexistoval. Tudíž pro projevy tvořivosti není důležitý jen výsledek, ale také i samotný proces tvořivých činností.

Definice základních rysů tvořivosti: „Jedná se o: novost (originalitu, neobvyklost, překvapivost) a užitečnost (relevanci k řešení problému, vhodnost, přiměřenost).“

(Štěpánková, 2020)

3.2.1 Rozdíl mezi projevy tvořivými a tvůrčími

„Tvůrčí činnost je (nejen) v psychologii obvykle spojována s nejvyšším stupněm zhodnocení tvořivé činnosti jako tvorby (umělecké, vědecké).“

(Hazuková, 2014)

V mateřské škole nelze mluvit jako o tvůrčích činnostech, přesto že v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání se mluví o „využívání tvůrčí a výtvarné techniky“. V předškolním vzdělávání teprve dochází k prvnímu setkání s rozvojem tvořivosti. Hazuková (2014) uvádí, že bychom měli spíše užívat pojmu výtvarné techniky, nikoli tvůrčí, dokonce co se týká ve spojitosti s tvořivými dětskými činnostmi spíše využívat pojmu přetvářecí činnosti.

3.2.2 Výtvarné přetvářecí činnosti

Přetvářecími činnostmi můžeme rozumět jako jeden z druhů lidských činností, kdy dochází ke změně objektu. Změnou může být právě přetvoření či dotvoření, které vzniká určitou představou nebo nápadu, a které jedince vedou k určité změně. Jako dalším druhem

přetvářecí činnosti může být určitý existující objekt, který slouží k tvorbě, jako prostředek sebevyjádření, výtvarný přepis apod. – tudíž je vytvořen další objekt. Jedinec musí mít jasné, bohaté a zřetelné představy o existujícím objektu, aby následně mohl vytvořit nový objekt.

Prostředkem přetvářecí činnosti je existující objekt, který je pro jedince modelem, námětem či motivem pro následné tvoření. Prostředkem je také specifická vnější činnost jedince, která je realizována výtvarnými vyjadřovacími prostředky. V předškolním vzdělávání se jednotlivé podoby přetvářecích činností prolínají a kombinují.

3.3 Projevy tvořivosti v předškolním vzdělávání

„Z hlediska očekávaných výstupů předškolního vzdělávání v RVP PV můžeme nahlížet na projevy tvořivosti jako na zvláštní komplexní schopnosti, jako na procesy a také jako na stálou tendenci k vývoji. Právě toto vědecké zjištění pokládáme za nejvhodnější pedagogické východisko pro rozpoznání tvořivých předpokladů a jejich záměrné rozvíjení v předškolním vzdělávání. Významným vzdělávacím ziskem tvořivých aktivit je totiž nejen změna výsledků těchto činností, ale i samého tvořícího jedince, který se touto specifickou činností stává tvořivějším.“

(Hazuková, 2014)

Tvořivost nejprve děti využívají ve hrách. U každého dítěte lze nalézt určitý aspekt tvořivosti při své hře. Prvky tvořivého jednání určují u dětí předpoklad pro tvořivé činnosti. Nejčastěji hry senzomotorické a volné přispívají k rozvoji tvořivosti u dětí. Děti v každém věku předškolního vzdělávání jinak chápou svět. Proto tvořivost bude v každém věku vždy jiná.

Avšak v mnoha případech učitelky mají mylné povědomí o pojmu tvořivost. Štěpánková (2020) uvádí ve svém výzkumu, že prvním mýtem může být schopnost tvořivosti jen u výjimečných jedinců. Kdy tuto schopnost mohou uplatnit jen nadaní a vysoce inteligentní jedinci. Dalším mýtem uvádí například i to, že je tvořivost pouze talent. Při svém výzkumu zjistila, že učitelé sice znají význam pojmu tvořivost, ale nedokáží ho uplatnit na dítě. Pedagogové nemají dostatečné znalosti a dovednosti v oblasti výtvarné výchovy a tak nemohou dostatečně rozvíjet děti k tvořivosti.

3.3.1 Druhy tvořivosti v předškolním věku

Rozlišujeme tři druhy tvořivosti u dětí v předškolním věku. Nejčastěji se projevuje druh expresivní tvořivosti, což jeho významem je výsledek sebevyjádření, většinou se zde ukazuje originalita, dovednost, předpoklad k projevům tvořivosti. Dalším druhem této činnosti je tvořivost produktivní, kdy při této tvořivosti začíná dítě postupně kontrolovat existující objekt při tvorbě a začíná si postupně dotvářet své znaky, snaží se určitý objekt změnit tak, aby získal nový objekt. Tento druh tvořivosti vykonává s určitým záměrem. Třetím druhem tvořivosti je tvořivost invenční, kdy tento druh nalezneme spíše v „dospělé tvorbě“, kdy je tvorba zaměřena na důvtip. Výsledkem může být už nějaký vynález, objev nebo nějaký zlepšovací návrh.

3.3.2 Didaktické metody pro rozvíjení vnímání umění u dětí v předškolním věku

Pro vnímání umění či uměleckých děl v mateřské škole jsou důležité především následující metody a to slovní, názorné, praktické, fixační a diagnostické. Všechny tyto didaktické metody vycházejí ze základních didaktických principů. Nejdůležitějším faktorem je vnímaný umělecký objekt, záměr a cíl učitelky a dále metody odpovídající ke zkušenostem dětí. Zároveň platí, že učitelka musí děti připravit na tuto aktivitu (Hazuková, 2014).

Rozvoj tvořivosti je velkým přínosem do předškolního vzdělávání. Děti je potřeba rozvíjet již od útlého věku. Proto je vhodné navrhnout nabídku tvořivých aktivit zprostředkovávající regionální kulturu a umění.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 NABÍDKA TVOŘIVÝCH AKTIVIT

V praktické části mé bakalářské práce jsem se zabývala vytvořením nabídky tvořivých aktivit, které jsou zaměřeny především na umění, kulturu a architekturu zmiňovanou v teoretické části. Nabídka obsahuje 7 tvořivých aktivit, které byly zaměřeny na regionální kulturu a umění. Tuto nabídku tvořivých aktivit jsem realizovala ve vybrané mateřské škole v lázeňském městě ve Zlínském kraji. Realizace těchto tvořivých aktivit byla provedena v období zimy 2021. Časové parametry každé tvořivé aktivity byly následně uvedeny v orientační mezi, jelikož u každého dítěte, které tvořilo danou aktivitu, bylo časové rozmezí individuální. Díky tomu mělo každé dítě svůj čas na tvorbu, aby mohlo rozvíjet svou tvořivost, vyjádřit své představy a rozvíjet své myšlení.

Vždy před samotnou realizací tvořivé aktivity byla důležitá motivace dětí. Ta děti povzbuzovala k tomu, aby je činnost více zaujala a bavila. Povídali jsme si s dětmi o daném tématu, dále měly možnost pozorovat i ukázky k tématu, aby si živě dokázaly představit danou kulturu, umění a architekturu. Z důvodu vládních nařízení, kterými se musely řídit všechny mateřské školy, nemohla proběhnout realizace tvořivých aktivit v prostorách luhačovických lázní. Během realizace měly děti možnost komunikovat s ostatními i se mnou o daném tématu, aktivitě, říct své dojmy a pocity z dané aktivity.

Po ukončení realizace tvořivé aktivity jsme si s dětmi povídali o jejich výsledné tvorbě. Mohly svou tvorbu popsat, pohovořit o ní. Dále také proběhlo závěrečné hodnocení, jak ze strany mé, tak i ze strany učitelky mateřské školy a v neposlední řadě také hodnocení samotných dětí. Hodnocení se vztahovalo přímo k samotné tvorbě a výsledkům tvorby. Všechny tvořivé aktivity jsem zdokumentovala pomocí fotoaparátu a následně výběrem jednotlivých fotografií přiřadila k jednotlivým aktivitám.

Zdůvodnění potřeby nabídky tvořivých aktivit:

Tvořivé aktivity podporují u dětí především rozvoj tvořivosti, rozvoj myšlenkových operací, fantazie a představivosti, zároveň také rozvoj vlastního sebevyjádření, originality a autenticity. Je velmi důležité u dětí rozvíjet tvořivé aktivity pomocí různých technik, pomůcek, prostředků a materiálů. V dnešní době učitelky mateřských škol používají především méně náročných technik při výtvarné tvorbě, a tak se děti nemohou příliš rozvíjet při výtvarném projevu. Neustále používají pouze papír, tužky, fixy, tempery a štětec. Jsou to jednoduché techniky, při kterých nemají učitelky tolik práce, není tolik nepořádku apod. Velmi málo se v mateřských školách užívají také přírodní materiály, které

jsou běžně dostupné a především nestojí žádné peníze. Proto jsem při svých tvořivých aktivitách využila především přírodní materiál, který se dá využít na mnoho různých způsobů. Učitelky používají přírodní materiál pouze tehdy, kdy jsou s dětmi v přírodě a mohou stavět domečky pro hmyz, ale jinak tento materiál nevyužívají. Proto tato nabídka tvořivých aktivit obsahuje neobvyklé náměty pro rozvoj tvořivosti.

Nabídka tvořivých aktivit byla navržena pro děti mateřských škol v předškolním věku, což znamená pro děti ve věku 3 – 6 let. Pro realizaci tvořivých aktivit jsem si vybrala menší skupinu dětí (5 dětí), které byly ve věku 4 – 6 let. Menší počet dětí ve skupině jsem si vybrala záměrně, aby se mi s dětmi lépe pracovalo, dostatečně je motivovala a řádně vysvětlila postup každé tvořivé aktivity.

Cíle nabídky tvořivých aktivit:

Hlavním cílem nabídky tvořivých aktivit je uplatnit regionální kulturu a umění v tvořivosti v předškolním vzdělávání. Od tohoto hlavního cíle se odvíjejí další dílčí cíle, které jsou uvedeny níže v tabulce přehledu tvořivých aktivit. Také jsou zde uvedeny pomůcky, metody, organizační formy a orientační časové parametry každé aktivity.

4.1 Nabídka tvořivých aktivit

Tabulka 1 Přehled nabídky tvořivých aktivit

Téma	Cíle	Časová náročnost	Organizační forma	Metoda	Pomůcky/prostředky
Stavíme lázeňský dům <i>Objekt z přírodního materiálu</i>	Vnímat charakteristické znaky architektury, užívat při tvorbě různorodé materiály, rozvíjet představivost a fantazii, podpořit citový vztah k přírodě i místu, kde žijeme	30 minut	Částečně řízená činnost	Praktické, výtvarné, samostatná práce dětí	Přírodní materiál – větve, šišky, mech, jehličí, kůra, skořápka bukvice
Léčivé prameny <i>Akční malba vodou</i>	Rozvíjet fantazii a představivost, rozvíjet manipulaci s materiály a instrumenty, podpořit experiment - netradiční malbu	15 minut	Částečně řízená činnost	Praktické, výtvarné, samostatná práce dětí	PET lahve, víčko s otvorem

Lázeňský pohárek <i>Objektová tvorba symbolu lázni</i>	Rozvíjet povědomí o okolí a místě, kde žije; poznávat kulturu lázeňského života; vnímat částečně prvky designu užitých předmětů	45 minut	Částečně řízená činnost	Praktické, výtvarné, samostatná práce dětí	Krabičky od čajů, brčko, noviny, měkký bílý papír, miska, lepidlo Herkules, štětec, keramická hlína, voda
Kostým inspirovaný lidovým krojem <i>Malba na textil inspirovaná regionálním folklórem</i>	Podpořit citový vztah k regionálnímu folkloru, vytvořit originální kostým inspirovaný lidovou kulturou	30 minut	Částečně řízená činnost	Praktické, výtvarné, samostatná práce dětí	Textil, nůžky, barvy na textil, štětec
Lázeňská keramika <i>Objektová tvorba inspirovaná lázeňskou keramikou</i>	Rozvíjet manipulaci s přírodním materiálem, vytvořit objekt spjatý s lázeňskou keramikou	30 minut	Částečně řízená činnost	Praktické, výtvarné, samostatná práce dětí	Keramická hlína, voda, příborový nůž
Folklórní účes	Rozvíjet manipulaci s různými druhy	15 minut	Částečně řízená činnost	Praktické, výtvarné, aplikační	Nůžky, barevné látky

<i>Objektová tvorba – přetváření textilu</i>	textilu, přetváření textilu na účes spjatý s folklórem				různých druhů – manšestr, satén, šifon, plátno
Mozaika lázeňské kolonády <i>Objektová tvorba z přírodního materiálu</i>	Všimnout si prvků mozaiky, rozvíjet jemnou motoriku při manipulaci s drobným materiálem, využít při tvorbě představivost a fantazii	25 minut	Částečně řízená činnost	Praktické, výtvarné, samostatná práce dětí	Dřevěné staré parkety, šišky, skořápky bukvice, kamínky – pískovec, drcené kameny, okrasné oblázky

5 POPIS JEDNOTLIVÝCH TVOŘIVÝCH AKTIVIT

Následující podkapitole budou obsahovat jednotlivé tvořivé aktivity, které se uskutečnily ve vybrané mateřské škole. Tvořivé aktivity jsou navrženy tak, aby obsahovaly regionální kulturu a umění daného mikroregionu Luhačovské Zálesí. V časovém parametru každé tvořivé aktivity je zahrnuta orientační doba tvorby. Není zde zahrnutý čas motivace, vysvětlení postupu, chystání pomůcek a zhodnocení výsledné aktivity s dětmi, učitelkou i mnou. U jednotlivých aktivit je uvedena věková kategorie dětí a počet dětí, které se zúčastnily tvořivé aktivity.

5.1 Stavíme lázeňský dům

Věková kategorie dětí: 4 – 6 let;

Počet dětí: 5 dětí;

Časové parametry: 30 minut;

Pomůcky/materiál: přírodní materiál – větve, šišky, mech, jehličí, kůra, skořápka bukvice;

Použité metody: praktické, výtvarné, samostatná práce dětí, pozorování, rozhovor;

Cíle tvořivé aktivity: vnímat charakteristické znaky architektury, užívat při tvorbě různorodé materiály, rozvíjet představivost a fantazii, podpořit citový vztah k přírodě i místu, kde žijeme;

Popis tvořivé aktivity:

Motivace:

S dětmi si nejprve budu povídat o zdejších lázních, zda navštívily naše lázně, co zde najdeme apod. Poté pozorujeme obrázky konkrétně Jurkovičova domu (na obrázcích je vyobrazen interiér i exteriér): „Děti poznáte tento lázeňský dům? Víte, jak se jmenuje? Co se vám na tomto domě nejvíce líbí? Podívejte a zjistěte, čím je tento dům zvláštní.

Zkusíme si postavit taky svůj vlastní lázeňský dům, který pojmenujeme po svém jménu.“

Postup tvořivé aktivity:

Děti mají na hromádkách rozděleny různé přírodniny – větve borovice, buku, dubu, modřínu, šišky borovice, mech, jehlice z borovice, kůra, skořápky bukvice. Vyberou si na

zahradě mateřské školy místo, kde budou tvořit. Nejprve si v hlavě promyslí svou stavbu a poté si chodí pro zmíněný materiál, který budou potřebovat při své stavbě.

Průběh realizace tvořivé aktivity:

Děti nevěděly název Jurkovičova domu, ale měly o něm povědomí, protože mi Matouš řekl: „My kolem něj chodíváme“. Na otázku: „Zjisti zajímavost na Jurkovičově domě“, mi děti odpověděly, že je růžový. Dále jsem se i zeptala, co je vyobrazené před vchodem do tohoto domu, mi děti nejprve odpověděly, že květiny a pak si všimly vyobrazení labutí.

Děti si vybraly místo pro svou tvorbu. Na hromádkách měly připraveny přírodniny, které si vybraly a použily ke své tvořivosti. Některé děti tvořily plošný objekt a některé prostorový objekt. Dotaz Samuelovi: „Jak se jmenuje tvůj domeček a pro koho je postavený?“

Samuel: „Můj dům se jmenuje Samíčkův domeček a může se tu schovat mraveneček a ploštice.“ Každé dítě vytvořilo svou originální objektovou tvorbu.

Zhodnocení tvořivé aktivity:

Snažila jsem se naplnit všechny cíle tvořivé aktivity, avšak vnímání charakteristických znaků architektury se mi naplnit nepodařilo. Děti tuto architekturu pojmají jako běžnou a pro ně ne příliš zajímavou. Děti mají povědomí, že tento architektonický objekt se nachází v jejich blízkosti, avšak není pro ně příliš důležitá. V tomto domě je zaujaly pouze určité místnosti, jako byl například bazén. Objektová tvorba je zaujala, jelikož pracovaly s přírodními materiály a tuto možnost mají velmi málo. Učitelky v této mateřské škole tuto tvořivou aktivitu využívají pouze v letním období, ale minimálně.

Obrázek 1 Objektová tvorba z přírodního materiálu

5.2 Léčivé prameny

Věková kategorie dětí: 4 – 6 let;

Počet dětí: 5 dětí;

Časové parametry: 15 minut;

Pomůcky/materiál: PET láhve, víčko s otvorem;

Použité metody: praktické, výtvarné, samostatná práce dětí;

Cíle tvořivé aktivity: rozvíjet fantazii a představivost, rozvíjet manipulaci s materiály a instrumenty, podpořit experiment – netradiční malbu;

Popis tvořivé aktivity:*Motivace:*

Následuje povídání si s dětmi: „Děti, když se půjdeme projít do našich lázní, co léčivého a zdravého zde můžeme najít?“ Děti odpoví, že to jsou léčivé prameny. „Nyní si zkusíme ochutnat tři léčivé prameny. Chutnají vám? Pili jste je někdy? Věděly byste jejich název? Co budeme dělat s těmito léčivými prameny? My teď zkusíme, zda jde malovat těmito léčivými prameny.“

Postup tvořivé aktivity:

Děti dostanou PET láhev v objemu 1,5 l naplněnou léčivými prameny. Zároveň dostanou víčko s otvorem, které si musí dát na svou PET láhev. Poté si najdou na zahradě suché místo, nejlíp na betonu, nicméně mohou akční malbu vyzkoušet na jakékoliv půdě – tráva, písek. A dále sledují, co dokáží vytvořit pomocí této techniky.

Průběh realizace tvořivé aktivity:

Na úvodní otázky „Co budeme dělat s těmito léčivými prameny?“ mi Anička odpověděla: „Vylívat na něco nebo budeme sadit kytky.“ Matoušova odpověď: „Budeme nějak převádět prameny do něčeho.“

Každé dítě dostalo PET láhev a víčko s otvorem. Samo si víčko našroubuje na PET láhev a najde si místo pro svou tvorbu. Každé dítě si vymyslelo své motivy pro akční malbu. Matouš nejprve zkoušel malovat domeček (domeček měl dveře a komín, ze kterého se kouřilo). Další svou malbu pojmenoval jako „želva dlouhokrká“, protože měla dlouhý krk. Samuel namaloval sluníčko, Dominik namaloval žraloka, Anička namalovala rybník (položila jsem jí otázku, zda máme v lázních rybník, odpověděla, že nemáme, ale v blízkosti se nachází jezírko), poté se v její malbě objevil i most.

Zhodnocení tvořivé aktivity:

Cíle tvořivé aktivity byly naplněny – děti rozvíjely svou představivost a fantazii, vyzkoušely si experimentování s léčivými prameny a zároveň měly možnost si vyzkoušet netradiční formu malby. Všechny děti mi řekly, že nikdy nezkoušely podobnou formu malby. Pro tuto akční malbu lze využít jak voda, v našem případě léčivý pramen, tak i barvy. Nevhodně byla zvolena velikost PET láhve o objemu 1,5 litru. Pro tyto děti bych spíše volila PET láhev o objemu 0,5 – 0,7 litru, aby se dětem lépe manipulovalo s láhví při malbě. Děti zkoušely malbu i na trávě, avšak zde jim voda nezanechala žádnou stopu

obrazu. Dále zkoušely malbu v písku, ale stopa malby byla hůř viditelná. Tuto aktivitu by bylo lepší zařadit do letních teplých dnů.

Obrázek 2 Akční malba vodou – želva dlouhokrká

Obrázek 3 Akční malba vodou – dům, slunce

5.3 Lázeňský pohárek

Věková kategorie dětí: 4 – 6 let;

Počet dětí: 5 dětí;

Časové parametry: 45 minut;

Pomůcky/materiál: krabičky od čajů, brčko, noviny, měkký bílý papír, miska, lepidlo Herkules, štětec, keramická hlína, voda, lepicí páska;

Použité metody: praktické, výtvarné, samostatná práce dětí

Cíle tvořivé aktivity: rozvíjet povědomí o okolí a místě, kde žije; poznávat kulturu lázeňského života; vnímat částečně prvky designu užitých předmětů

Popis tvořivé aktivity:

Motivace:

„Když jsme teď ochutnávaly prameny, z čeho jsme je pily? Z jakých pohárků se mohou prameny pít? Viděli jste někdy podobu lázeňského pohárku? Zkusíme si udělat svůj pohárek, ze kterého ochutnáme léčivý pramen.“ Děti mají možnost prohlédnout si obrázky lázeňských pohárků.

Postup tvořivé aktivity:

Děti si nejprve vyberou krabičku od čaje, která je pro ně vhodná a líbí se jim. Dále si vezmou brčko, které pomocí lepicí pásky připevní do krabičky. Připravím dětem do misky lepidlo Herkules, které je namíchan s vodou. Každé dítě si vezme noviny, které si natrhá na malé kousky. Poté natrhané malé kousky novin namáčí do namíchaného lepidla s vodou, přikládá na krabičku a opatrně prsty vyhlazuje. Pomocí techniky kaširování si může každé dítě změnit tvar svého lázeňského pohárku. Pokud má dítě dostatečně přiložené kousky novin, natrhá si bílý papír, který tak stejně jako noviny pokládá na svůj pohárek. Bílý papír nám totiž zakryje noviny a lépe se na něj bude malovat, noviny nebudou prosvítat. Po zaschnutí si každé dítě do kelímku rozmíchá keramickou hlínu s vodou a pomocí štětce ji libovolně nanáší na svůj pohárek.

Průběh realizace tvořivé aktivity:

Na úvodní otázky mi děti odpovídaly tak, jak jsem předpokládala. Ptala jsem se dětí, zda už někdy pily léčivý pramen z lázeňského pohárku. Děti mi odpověděly: „Tam jsou ty

kelímky a stojí 10 korun.“ Teprve po ukázce lázeňského pohárku mi děti potvrdily, že se s těmito lázeňskými pohárky setkaly.

Dětem jsem nachystala pomůcky, vysvětlila postup a ukázala jim techniku kašírování. Děti samostatně pracovaly, pouze dětem ve věku 4 let jsem minimálně pomohla s potřebnými úkony (například nalepit do krabičky brčko). Děti samy kašírovaly svůj pohárek, nicméně po 20 minutách aktivity mi některé děti říkaly, že už je to nebaví, protože tvoří už dlouho. Po zaschnutí si děti svůj pohárek ozdobily keramickou hlinou rozpuštěnou ve vodě.

Zhodnocení tvořivé aktivity:

Pro děti byla tato aktivita příliš dlouhá a méně zábavná. Techniku kašírování děti vyzkoušely poprvé. Sama učitelka mateřské školy mi potvrdila, že tuto techniku s dětmi vůbec nepoužívá, jelikož je náročná a pracná, malé děti ji nezvládnou. Tento typ tvořivé aktivity byl opravdu časově náročný a spíše pro děti šestileté. Tuto tvořivou aktivitu lze doplnit i o dotváření pohárku, kdy opět můžeme na ozdobení použít přírodní materiál, jako jsou malé šišky, mech, kamínky apod.

Obrázek 4 Objektová tvorba symbolu lázní – výrobky lázeňských pohárků

5.4 Kostým inspirovaný lidovým krojem

Věková kategorie dětí: 4 – 6 let;

Počet dětí: 5 dětí;

Časové parametry: 30 minut;

Pomůcky/materiál: textil, nůžky, barvy na textil, štětce;

Použité metody: praktické, výtvarné, samostatná práce dětí;

Cíle tvořivé aktivity: podpořit citový vztah k regionálnímu folklóru, vytvořit originální kostým inspirovaný lidovou kulturou;

Popis tvořivé aktivity:

Motivace:

Nejprve jsem si s dětmi povídala o zdejších lidových krojích, prohlíželi jsme si obrázky, na kterých byly vyobrazeny lidové kroje. Povídali jsme si s dětmi, zda se jim tyto lidové kroje

líbí, jestli by v takových krojích chodily do školky apod. „Zkusíme si tedy vytvořit lidový kroj se svými motivy.“

Postup tvořivé aktivity:

Nejprve si každé dítě vzalo plátno. Toto plátno si rozložilo na polovinu a v polovině si vystřihlo otvor pro hlavu. Následně děti dostaly barvy na textil a libovolně tvořily svůj kostým, který byl inspirovaný lidovým krojem. Děti si samy vybíraly, čím budou tvořit kostým – štětec, ruce, špejle aj.

Průběh realizace tvořivé aktivity:

Při povídání o zdejší lidovém kroji děti získávaly nové poznatky, neboť lidový kroj nikdy neviděly. Zkoumaly jsme na obrázcích různé vzory, které jsou vyšity na lidovém kroji. Děti zjistily, že nejčastějším vzorem jsou květiny, ale mohou tam být i jiné vzory.

Každé dítě při své tvorbě kostýmu vytvářelo své vzory a každý měl originální kostým inspirovaný lidovým krojem. Některé děti tvořily štětcem a některé tvořily rukama.

Zhodnocení tvořivé aktivity:

Tato tvořivá aktivita děti zaujala, ale překvapilo mě, že neměly vůbec žádné povědomí o lidovém kroji. Každoročně mají rodiče s dětmi možnost účastnit se akce „Otevírání pramenů“, kde právě vystupují členové folklórních souborů v lidových krojích. Rodiče i učitelky mají možnost navštívit Muzeum Luhačovského Zálesí, kde je zdejší lidový kroj vyobrazen, ale bohužel této možnosti nevyužívají. Z mého pohledu byla tato tvořivá aktivita vhodným přínosem do předškolního vzdělávání.

Obrázek 5 Malba na textil inspirovaná lidovým krojem

5.5 Lázeňská keramika

Věková kategorie dětí: 4 – 6 let;

Počet dětí: 5 dětí;

Časové parametry: 30 minut;

Pomůcky/materiál: keramická hlína, voda, nůž;

Použité metody: praktické, výtvarné, samostatná práce dětí;

Cíle tvořivé aktivity: rozvíjet manipulaci s přírodním materiálem, vytvořit objekt spjatý s lázeňskou keramikou;

Popis tvořivé aktivity:

Motivace:

Dětem jsem přinesla na ukázkou lázeňskou keramiku vyrobenou v obci Řetechov/ městská část Luhačovice. Tato keramika obsahovala různé nádoby – hrníčky, talíře, figurky. Také jsme si s dětmi povídali o tom, z čeho je keramická hlína, kde se získává a jak ji můžeme

využít. „Děti, co myslíte, že se dá vyrobit z této keramické hlíny? Zkusíme z ní něco vytvořit?“

Postup tvořivé aktivity:

Každé dítě dostalo kus keramické hlíny, měly k dispozici malý plastový nůž, kterým mohly dotvářet svou tvorbu. Musely si namáčet ruce do vody, aby si svůj výtvar lépe dotvářely.

Průběh realizace tvořivé aktivity:

Nejprve jsem dětem ukázala keramickou hlínu a děti mi hned řekly, že je to keramika. Také věděly, že z keramické hlíny se vyrábějí hrníčky a talíře, tudíž jsem jim dala k dispozici ukázky výrobku keramiky.

Děti při tvorbě měly mnoho zajímavých nápadů. Matouš svou tvorbu několikrát změnil. Nejprve tvořil talíř, protože je užitečný, poté změnil svou tvorbu na vázu a nakonec jeho tvorba končila hrníčkem. Samuel vytvořil hadí rodinu, konkrétně jmenoval zmiji („toto je maminka zmije a toto je chlapeček malé zmije“). Poté hadí rodinu dotvořil na vázu, která měla sloužit na květiny, protože maminka má ráda kytky. Anička tvořila talíř a doprostřed nožem vyryla tvář zajíce. Matouš nás na závěr obohatil o další výrobu hrníčku z jiného materiálu: „Já vím, jak se dá vyrobit ještě jinak keramika, třeba hrneček. Že, najde se hlína, smíchá se s pískem, něco se udělá, pak se to nechá vyschnout a už to je.“

Zhodnocení tvořivé aktivity:

Všechny cíle byly splněny. Tato tvořivá aktivita byla pro děti zábavná, jelikož manipulace s keramickou hlínou dětem připomínala tvoření z plastelíny. Zároveň je to přírodní materiál, se kterým se dětem velmi dobře pracuje. Avšak tento materiál se nepoužívá v mateřských školách, jelikož je finančně nákladný a nelze ho koupit pro tvorbu všech dětí. Zároveň v mateřských školách nemají pece na vypalování keramických děl. Tudíž se v dnešní době s výrobou keramiky setkáváme pouze v základních uměleckých školách jako zájmový keramický kroužek.

Obrázek 6 Objektová tvorba inspirovaná lázeňskou keramikou

5.6 Folklórní účes

Věková kategorie dětí: 4 – 6 let;

Počet dětí: 5 dětí;

Časové parametry: 15 minut;

Pomůcky/materiál: nůžky, barevné látky různých druhů – manšestr, satén, šifon, plátno;

Použité metody: praktické, výtvarné, aplikační;

Cíle tvořivé aktivity: rozvíjet manipulaci s různými druhy textilu, přetváření textilu na účes spjatý s folklórem;

Popis tvořivé aktivity:

Motivace:

Znovu jsme si s dětmi prohlížely obrázky lidových krojů, na kterých byli tehdejší lidé. Na těchto obrázcích jsou vyobrazeny folklórní účesy, které se v té době nosily k lidovým krojům. „Děti viděly jste někdy takové folklórní účesy? Nosí se i některé účesy v dnešní době? Můžeme i dnes ve třídě vidět někoho, kdo má tento účes? Z jakých materiálů se dá vytvořit tento účes? Z textilu? Zkusíme, jestli to půjde.“

Postup tvořivé aktivity:

Děti dostanou pro tvorbu různé druhy textilu – manšestr, satén, šifon, plátno, elastický textil. Vyberou si, z kterého materiálu chtějí tvořit a nastříhají si různě dlouhé pruhy. Poté se snaží jakkoliv tyto pruhy spojit tak, aby jim vznikl folklórní účes.

Průběh realizace tvořivé aktivity:

Všechny děti mi na úvodní otázky odpovídaly velmi hojně. Znaly tyto účesy i z dnešní doby, neboť děvčata i dnes nosí různé copánky a někdy se i objeví v účesy stuha.

Děti si libovolně vybraly různé druhy textilu. Někdo si vybral satén, manšestr a elastickou látku, někdo si vybral zase jinou kombinaci textilu. Děti si samy nastříhaly vybraný textil na různě dlouhé pruhy. Poté z nich tvořily různé účesy, především se snažily vytvořit copy.

Zhodnocení tvořivé aktivity:

Tato aktivita byla pro děti zprvu lehká, poté byla obtížnější. Při tvorbě copů či jakéhokoliv účesu bylo u dětí obtížné rozvíjet svou fantazii a představivost, jak by se daný textil dal přetvořit. Všechny cíle byly splněny a zhotovená tvorba dosáhla výsledného přetvoření textilního materiálu.

Obrázek 7 Folklorní účes – přetváření textilu

5.7 Mozaika lázeňské kolonády

Věková kategorie dětí: 4 – 6 let;

Počet dětí: 5 dětí;

Časové parametry: 25 minut;

Pomůcky/materiál: dřevěné staré parkety, šišky, skořápky bukvice, kamínky – pískovec, drcené kameny, okrasné oblázky;

Použité metody: praktické, výtvarné, samostatná práce dětí;

Cíle tvořivé aktivity: všimnout si prvků mozaiky, rozvíjet jemnou motoriku při manipulaci s drobným materiálem, využít při tvorbě představivost a fantazii;

Popis tvořivé aktivity:

Motivace:

Pro děti si připravím různé druhy obrázků lázní, kde na jednom bude vyobrazena lázeňská kolonáda. „Děti, byly jste se někdy projít na lázeňskou kolonádu? Věděly byste, na kterém

obrázku se ukrývá?“ Dále budou mít k dispozici další obrázky, kde bude vyobrazen vzor podlahy lázeňské kolonády. „Nyní se z nás stali umělci. Děti, zvládly byste udělat svůj vzor lázeňské kolonády, jak by mohla vypadat?“

Postup tvořivé aktivity:

Děti si nejprve vezmou 4 staré dřevěné parkety a složí si z nich svůj rámeček. Poté si sestavují svou podlahu pro lázeňskou kolonádu a využívají k tomu různých přírodních materiálů, především různých druhů kamenů. Po dokončení této tvorby se děti zkusí projít po každé sestavené podlaze lázeňské kolonády.

Průběh realizace tvořivé aktivity:

Děti se inspirovaly mozaikou lázeňské kolonády. Každé z dětí mi potvrdilo, že na kolonádě už se nejednou procházely. Nazvaly jsme to jako tvorba vlastní podlahy pro lázeňskou kolonádu.

Děti měly na hromádkách různé druhy kamínků. Zkoušely jsme je společně i pojmenovat, zajímalo mě, zda děti dokážou poznat alespoň jeden druh kamenů. Matouš poznal všechny kameny včetně pískovce. Děti se sestavovaly různě mozaiku své podlahy a Nelu dokonce napadlo využít ještě přírodního materiálu a dotvořit tak podlahu šiškami, skořápky bukvice a jehlicemi borovice.

Zhodnocení tvořivé aktivity:

Teprve při dokončování samotné tvořivé aktivity mě napadlo, aby se děti po všech tvorbách podlah lázeňské kolonády prošly. Děti také měly možnost, zhodnotit nejen jak každá vytvořená podlaha vypadá, ale jak se jim po nich chodí. Hodnotily, jestli je kameny tlačí na chodidla apod. Tato aktivita by šla obohatit i o společnou tvořivost, kdy děti by si postavily jeden velký společný rám, do kterého by společně vkládaly různé druhy kamenů, a tak by vznikla společná tvorba mozaiky inspirované lázeňskou kolonádou.

Obrázek 8 Mozaika inspirovaná lázeňskou kolonádou

Obrázek 9 Mozaika inspirovaná lázeňskou kolonádou

6 EVALUACE TVOŘIVÝCH AKTIVIT

Během průběhu i po realizaci tvořivých aktivit ve vybrané mateřské škole, byla tato nabídka tvořivých aktivit zhodnocena učitelkou v dané mateřské škole, také mnou i v neposlední řadě dětmi.

6.1 Evaluace tvořivých aktivit učitelkou mateřské školy

Po dokončení realizace nabídky tvořivých aktivit mi poskytla učitelka dané mateřské školy zpětnou vazbu ve formě hodnocení. Celou realizaci hodnotila ze svého pohledu a podle svých letitých zkušeností. Toto hodnocení pojala spíše jako úvahu.

Nejprve se učitelka zaměřuje ve svém hodnocení na finanční stránku výtvarných škol, respektive na finanční náklady výtvarných pomůcek: *Finanční zdroje bývají častým problémem mateřských škol. Náklady na provoz jsou vysoké a finančních darů ubývá. Žijeme v době, kdy jsou peníze častým a důležitým faktorem. Soutěžíme kdo má lepší a dražší auto nebo dům, a často to přenášíme na děti. Zamýšlím se nad otázkou, jestli jsou finance tím nejdůležitějším a jak moc nám kazí charakter.* Navazuje tedy svou zkušeností, že lze využít přírodní materiál, který je v některých případech velmi opomíjený: *Bez ohledu na finanční stránku, můžu přece s dětmi v mateřské škole vytvořit skvostné výrobky „nad zlato“. Často se zapomíná na matku přírodu, která umí v každém ročním období vytvořit něco neobyčejného k tvoření. Někdy je pro nás lehčí vzít papír ze zásobníku a pastelku a kreslit, než se zamyslet nad celým prožitkovým učením v přírodě a vytvořit něco, co neděláme každý den. Zkusit si s dětmi například vyrobit papír nebo ozdobit látku něčím jiným než fixem z obchodu.* Také se ve svém hodnocení zaměřuje na znalosti dětí předškolního věku ohledně historie, architektury v místě, kde děti žijí: *Děti mnohdy znají dvacet anglických slovíček, ale kdo byl obyvatel hradu či zámku v jejich městě nemají ani ponětí. Prohlubování historie a umění je ochuzováno a často vyměňováno za nový ne tak efektní zdroj výuky. Připomínat si a nasávat historii může být v mateřské škole těžké, ale zdaleka ne nereálné. Děti jsou v předškolním věku velice zvědavé a bystré a se správnou motivací a praktickým podkladem se dá hravě zvládnout.* Svou úvahu též opírá o své praktické zkušenosti, které sama s dětmi v mateřské škole využila. Uvedla mnoho dalších materiálů, které lze využít v tvořivých aktivitách v mateřských školách: *V naší mateřské škole využíváme přírodní materiál k tvoření hlavně v jarních a podzimních měsících. S dětmi rádi tvoříme ubrousek pro maminky, kde využíváme staré látky a síly kladívka, které nám pomáhá obtisknout barvu s jarních květin na látku. Zařazujeme neobvyklé materiály,*

jako jsou například: skořápky ořechů, PET víčka, plata od vajíček, sáčky od čajů nejrůznější krabičky od běžných potravin a další. Nadšení našich dětí je také u tvoření barviček, které si pomocí vody a potravinářského barviva vytváříme. Kouzlo míchání barev a někdy neočekávaný výsledek je pro děti velkým zážitkem. V zimních měsících nasáváme kouzlo minulosti převážně z pohádek, legend či příběhů našich babiček. Tajemno děti vždy pohltnou a namotivuje k rozvíjení fantazie a představy.

Z mého pohledu se učitelka mateřské školy vhodně vyjadřuje k užívání přírodních materiálů. Také uvedla své vlastní příklady, které lze použít pro další tvořivé aktivity.

6.2 Evaluace tvořivých aktivit z pohledu dětí

Hodnocení tvořivých aktivit jsem s dětmi prováděla průběžně. S dětmi jsem se snažila komunikovat tak, aby mi neodpovídaly „ano, tato aktivita se mi líbila“. Ptala jsem se dětí, co je u konkrétní aktivity nadchlo, co bylo pro ně zajímavé. Pozorovala jsem také, která aktivita je nejvíce zaujala, jak se na aktivity soustředily a zda se aktivně zapojily.

Nejvíce děti zaujaly témata: *Stavíme lázeňský dům*, *Léčivé prameny*, *Lázeňská keramika* a *Mozaika lázeňské kolonády*. Tato témata je zaujala také z toho důvodu, že jim tvoření s těmito přírodními materiály bylo velmi blízké. Děti si i závěrem odnesly mnoho zajímavostí o místních lázních. Při tvoření z keramické hlíny mi Samuel několikrát řekl, že se mu to nelíbí, protože se mu to nepodařilo. Po motivační podpoře měl opět chuť tvořit své dílo. Matouše nadchla aktivita, *Stavíme lázeňský dům*, neboť mohl využít svou kreativitu ke tvoření z přírodních materiálů. Nele přišla zajímavá tvořivá aktivita, *Mozaika lázeňské kolonády*, neboť si mohla vyzkoušet tvoření z různých druhů kamenů a přírodních materiálů.

Důležité je znát i názor dětí, které se zúčastnily nabídky tvořivých aktivit. Jejich zpětná vazba pomůže nabídku tvořivých aktivit rozšířit, obměnit, vyřadit apod.

6.3 Vlastní evaluace

V této podkapitole se budu věnovat reflexi celé nabídky tvořivých aktivit a realizaci, která proběhla v mateřské škole. Hlavním cílem této nabídky bylo zprostředkovat regionální kulturu a umění do předškolního vzdělávání. Dílčími cíli bylo získat určité poznatky o mikroregionu Luhačovské Zálesí a stanovit aktivity pro rozvoj tvořivosti v předškolním vzdělávání. Všechny tyto cíle byly naplněny prostřednictvím všech tvořivých aktivit uskutečněných v mateřské škole. Ve všech aktivitách se objevoval cíl rozvíjet tvořivost, při

kteřé se dále rozvíjela u dítě představivost a fantazie. Avšak nedocházelo k rozvoji pouze těchto dvou psychických procesů. Také ve všech aktivitách docházelo k rozvoji jemné motoriky, například při manipulaci s různými přírodními i jinými materiály. Také děti získávaly nové poznatky o zmíněném mikroregionu Luhačovské Zálesí, jeho kultuře, umění a také architektuře.

Při realizaci tvořivých aktivit se u dětí uplatňovaly i kompetence kognitivní, afektivní, psychomotorické. Kognitivní kompetence – děti si osvojily vědomosti a intelektuální dovednosti v oblasti mikroregionu Luhačovské Zálesí, jeho kultury a umění; tvořivě uplatnily své nápady; dokázaly dosáhnout cíle. Afektivní kompetence – při tvořivých aktivitách děti pomocí tvořivosti uplatňovaly své postoje, pocity, zážitky i prožitky. Psychomotorické kompetence – děti dokázaly manipulovat, ale i přetvářet různé materiály; dokázaly se vyjadřovat pomocí malby či tvorby.

Ověření realizace nabídky tvořivých aktivit ukázalo, že všechny tyto aktivity byly vhodné pro zařazení do mateřských škol pro předškolní vzdělávání. Nebyly však vhodné pro nejmladší děti, jelikož u některých aktivit byl obtížnější postup celé tvořivé aktivity. Bylo by možné děti zapojit pouze do realizace dílčích úkolů přípravu (např. u kaširování mohou připravovat materiál – menší papírové plochy). Aktivity byly zaměřeny spíše pro děti ve věku 5–6 let. Všechny tvořivé aktivity nabídly dětem nejen možnost, jak rozvíjet tvořivost, ale i příležitost pro sebevyjádření, jelikož v každém výsledku tvorby uplatnily svůj originální přístup. Také tvoření z různých materiálů jim dodalo chuť tvořit něco nového.

6.4 Doporučení pro praxi

Tato nabídka tvořivých aktivit byla navržena bezprostředně pro mateřské školy pro předškolní vzdělávání. Avšak touto nabídkou lze zaujmout i starší děti či dospělé. Také tuto nabídku mohou využít i rodiče s dětmi jak domácím prostředím, tak i venkovním prostředím, například při procházkách s dětmi.

Nabídku lze zařadit i pro nejmladší děti předškolního vzdělávání, ale musel by se upravit a zjednodušit postup některých aktivit vzhledem k věku těchto dětí. Učitelka mateřské školy by měla také zvážit časovou náročnost a individuální přístup k nejmladším dětem. Také důležité je, aby učitelka měla připraveny všechny materiály a pomůcky pro dané aktivity a také vyhraněný dostatečný čas, aby děti pracovaly v klidném prostředí. Učitelka, potažmo rodič, by neměli do tvorby dítěte zasahovat, jelikož výtvarný projev každého dítěte má být originální a jedinečný.

Nabídka tvořivých aktivit může být využita do plánovaných akcí s rodiči na téma tvoření, dále může být zařazena do týdenního projektu na téma lázeňství nebo také může být zařazena jako téma do školního vzdělávacího programu.

Na závěr tohoto doporučení bych dodala, aby se učitelky nebály tvořit z přírodních materiálů či využít odpadní materiály určené k recyklaci. I na základě těchto materiálů mohou vznikat zajímavé výstupy, což může přispět k ochraně životního prostředí a k minimalizaci znečištění ovzduší naší planety. Také se mohou samy učitelky rozvíjet v tvořivosti, když použijí tyto zmíněné materiály a nebudou používat stereotypně papír, fixy, pastelky.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se především zabývá zprostředkováním regionální kultury a umění v tvořivých aktivitách a využíváním sledované tematiky jako motivace pro výtvarné činnosti v mateřských školách. Teoretická část je zaměřena na výklad pojmu předškolní vzdělávání, neboť je důležité znát cíle a všechny podmínky předškolního vzdělávání. Bakalářská práce je bezprostředně zaměřena na praxi mateřské školy. Zabýváme se proto Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, který potřebujeme znát jako východisko plánovaných činností, proto je důležité a umět s tímto programem aktivně pracovat. V Rámcovém vzdělávacím programu jsou obsaženy pojmy, jako je kultura a umění, které umožňují zprostředkování prvků regionální kultury a umění v předškolním vzdělávání. Bakalářská práce je tedy zaměřena na kulturu a umění mikroregionu Luhačovské Zálesí, jsou představeny inspirativní zdroje, jako např. architektura Dušana Jurkoviče, které jsou přiměřenou formou zprostředkovány dětem v tvořivých aktivitách. Proto se v teoretické části zabýváme vymezením pojmu tvořivost, jsou pojmenovány druhy a znaky tvořivosti a uvedeny i výzkumy, kterými se zabývali různí autoři.

Praktická část vychází z teoretických kapitol, tudíž směřuje k vytvoření nabídky tvořivých aktivit, které vycházejí z regionální kultury a umění. Tato nabídka byla realizována se skupinou dětí ve vybrané mateřské škole. Realizované činnosti přispěly k rozvoji dětské tvořivosti a tvořivého myšlení. Byly provázeny projevy radosti a chutí dětí vymýšlet originální řešení, přinesly dětem mnoho zážitků z tvorby. Prohloubily schopnosti dětí manipulovat s různými předměty a instrumenty, tvořit prostorová díla. Děti měly příležitost si vyzkoušet také akční malbu či přetváření různorodých materiálů. Byly tak obohaceny o různé výtvarné či tvořivé techniky a postupy, které doposud neměly možnost vyzkoušet a aktivně používat. Prostřednictvím tvořivých aktivit mohly jedinečně reagovat na výtvarné umění a kulturu regionu a také při hodnocení pochopit, že každé dítě má jiné výtvarné vyjádření a že výsledek tvorby může zviditelnit jedinečnost a originalitu řešení. Tato nabídka aktivit obohatila děti o nové poznatky týkající se zmíněného mikroregionu, aktivní a zážitkovou formou tak utvářely povědomí a vztah k místu, kde žijí.

Tvořivé aktivity byly následně evaluovány a na základě zjištěných skutečností byla zpracována doporučení pro pedagogickou praxi. Prokázaly, že výtvarné činnosti mají výchovný a vzdělávací potenciál a je třeba ho více a kvalitněji využívat.

Představené tvořivé aktivity mohou být inspirací nejen pro učitelky mateřských škol daného regionu, které chtějí obohatit běžnou praxi výtvarných činností v mateřské škole, ale také pro všechny jedince, kteří mají chuť tvořit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bořutová, D. (2010). *Architekt Dušan Samuel Jurkovič*. Bratislava: Slovart.
- Činčová, Y., & Petráková B. (2005). *Srdečný pozdrav z Luhačovic*. Staré město: Trifid KP.
- Desailly, J. (2015). *Creativity in the primary classroom*. Los Angeles: SAGE.
- Dvořáková, H. (2015). *Rozvíjíme dovednosti hrubé a jemné motoriky dětí: dítě a jeho tělo*. Praha: Raabe
- Gardner, H. (2018). *Dimenze myšlení: teorie rozmanitých inteligencí*. Praha: Portál.
- Hazuková, H. (2012). *Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
- Hazuková, H. (2014). *Objevujeme s dětmi kulturu a společnost: dítě a společnost*. Praha: Raabe.
- Hornáková, L., & Petráková, B. (2007). *Jurkovičovy Luhačovice (sny a skutečnost)*. Staré Město: Trifid KP.
- Houlahan, M., & Tacka, P. (2015). *Kodály in the kindergarten classroom: developing the creative brain in the 21st century*. Oxford: Oxford University Press.
- Jančář, A., & Zemek, M. (1986). *Luhačovice*. Brno: Blok.
- Jančář, J. (2011). *Malý etnologický slovník*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury.
- Königová, M. (2007). *Tvořivost: techniky a cvičení*. Praha: Grada.
- Kupcová, Z. (2016). *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe
- MŠMT. (2018). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: MŠMT.
- Nádvořníková, H. (2014). *Rozvíjíme vnímání a tvořivost dětí: dítě a jeho psychika – poznávací schopnosti a funkce*. Praha: Raabe.
- Pavlikánová, M. (2013). *Dívat' sa, diviť' sa, rozumieť'? Obsah a odraz umenia vo vzdelávaní*. *Kultura, umění a výchova*. 1 (1). Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=3&clanek=20.
- Petráková, B. (2007). *Lidový kroj Luhačovického Zálesí*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy.
- Svatošová, V. (2010). *Tvořivé myšlení a inovace*. Praha: Univerzita J. A. Komenského.
- Szobiová, E. (2016). *Tvorivost' – poznávanie tajomstiev*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Štěpánková, K. (2013). *Jak „zabít“ tvořivost ve výtvarné výchově*. *Kultura, umění a výchova*. 1 (1). Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=3&clanek=21.

Štěpánková, K. (2020). *Mýty o tvořivosti a jejich vliv na naplňování kurikula ve výtvarné výchově*. *Kultura, umění a výchova*. 8 (1). Dostupné z:

http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=19&clanek=218.

Václavík, A. (2005). *Luhačovské Zálesí*. Luhačovice: Atelier IM Luhačovice.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Objektová tvorba z přírodního materiálu	31
Obrázek 2 Akční malba vodou – želva dlouhokrká.....	33
Obrázek 3 Akční malba vodou – dům, slunce	33
Obrázek 4 Objektová tvorba symbolu lázní – výrobky lázeňských pohárků	36
Obrázek 5 Malba na textil inspirovaná lidovým krojem	38
Obrázek 6 Objektová tvorba inspirovaná lázeňskou keramikou	40
Obrázek 7 Folklórní účes – přetváření textilu	42
Obrázek 8 Mozaika inspirovaná lázeňskou kolonádou	44
Obrázek 9 Mozaika inspirovaná lázeňskou kolonádou	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Přehled nabídky tvořivých aktivit.....	25
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Hodnocení učitelky mateřské školy na vykonané tvořivé aktivity pro předškolní vzdělávání

PŘÍLOHA P I: HODNOCENÍ UČITELKY MATEŘSKÉ ŠKOLY NA VYKONANÉ TVOŘIVÉ AKTIVITY PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Finanční zdroje bývají častým problémem mateřských škol. Náklady na provoz jsou vysoké a finančních darů ubývá. Žijeme v době, kdy jsou peníze častým a důležitým faktorem. Soutěžíme kdo má lepší a dražší auto nebo dům, a často to přenášíme na děti. Zamýšlím se nad otázkou, jestli jsou finance tím nejdůležitějším a jak moc nám kazí charakter. Bez ohledu na finanční stánku, můžu přece s dětmi v mateřské škole vytvořit skvostné výrobky „nad zlato“. Často se zapomíná na matku přírodu, která umí v každém ročním období vytvořit něco neobyčejného k tvoření. Někdy je pro nás lehčí vzít papír ze zásobníku a pastelku a kreslit, než se zamyslet nad celým prožitkovým učením v přírodě a vytvořit něco, co neděláme každý den. Zkusit si s dětmi například vyrobit papír nebo ozdobit látku něčím jiným než fixem z obchodu. Děti mnohdy znají dvacet anglických slovíček, ale kdo byl obyvatel hradu či zámku v jejich městě nemají ani ponětí. Prohlubování historie a umění je ochuzováno a často vyměňováno za nový ne tak efektní zdroj výuky. Připomínat si a nasávat historii může být v mateřské škole těžké, ale zdaleka ne nereálné. Děti jsou v předškolním věku velice zvědavé a bystré a se správnou motivací a praktickým podkladem se dá hravě zvládnout.

V naší mateřské škole využíváme přírodní materiál k tvoření hlavně v jarních a podzimních měsících. S dětmi rádi tvoříme ubrousek pro maminky, kde využíváme staré látky a síly kladívka, které nám pomáhá obtisknout barvu s jarních květin na látku. Zařazujeme neobvyklé materiály, jako jsou například: skořápky ořechů, PET víčka, plata od vajíček, sáčky od čajů nejrůznější krabičky od běžných potravin a další. Nadšení našich dětí je také u tvoření barviček, které si pomocí vody a potravinářského barviva vytváříme. Kouzlo míchání barev a někdy neočekávaný výsledek je pro děti velkým zážitkem. V zimních měsících nasáváme kouzlo minulosti převážně z pohádek, legend či příběhů našich babiček. Tajemno děti vždy pohltnou a namotivuje k rozvíjení fantazie a představy.

Připravené tvořivé aktivity, byly přínosem nejen pro děti, ale i pro naše pedagogy. Při vytváření folklórních účesů a kostýmch inspirovaných lidovým krojem, jsme se s dětmi domluvily, že je nadále použijeme na besídce pro maminky. Děti byly při práci aktivní a velmi kreativní.

S keramickou hlinou všechny děti pracovaly poprvé, proto bylo zapotřebí více individuálních potřeb a častějším opakováním postupu i při některých aktivitách. Některé děti měly pocit, že se jim to nedaří a že výrobky nejsou hezké. Proto jsem velmi ocenila rozhovory učitelky s dětmi, kdy při každé aktivitě měla vymyšlenou motivaci k výrobku. Učitelka měla široký přehled o lázeňské historii, který dětem předávala v informacích přiměřených věku.

Stavění mechových domečků pro skřítky je velice známé a obvyklé, za to lázeňský dům měl možnost vyzkoušet málo kdo. Naše děti tuhle možnost využily bravurně a do posledních detailů. Bahenní koupel a škrabadlo bylo součástí jednoho z nich. Příprava na tuhle aktivitu obnášela mnoho úsilí hlavně při motivaci.

Všechny cíle byly vhodně zvoleny, většina z nich splnila svou náplň. Tvořivé aktivity byly pro mne samotnou velkou inspirací.

Všechny tvořivé aktivity byly vhodně zařazeny a motivovány. Materiály a příprava učitelky byla nachystána dle představ. Komunikace a rozhovory probíhaly bez zábran. Pro příští práci bych se více zaměřila na věk dětí a časové rozpoložení aktivit.